

Tokat İli Kentsel Alanda Engel Eğrisi Analizi¹

Rüştü Yayar

Doç. Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi
İİBF, İktisat Bölümü
rustu.yayar@gop.edu.tr

Mustafa Necati Çoban

Araş. Gör., Gaziosmanpaşa Üniversitesi
İİBF, İktisat Bölümü
necati.coban@gop.edu.tr

Tokat İli Kentsel Alanda Engel Eğrisi Analizi

Özet

Engel Kanunu gelir ile tüketim arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Bu çalışma ile Tokat ili kentsel alanda yaşayan farklı gelir gruplarındaki ailelerin değişik mal gruplarına yaptıkları harcamalar analiz edilmek istenmiştir. Çalışmada kullanılan veriler, araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşme tekniği ile ailelerden derlenmiştir. Her harcama grubu için en uygun fonksiyonel formu bulmak için birçok sına yapılmıştır. Regresyon analizleri sonucunda harcama grupları gelir esneklikleri elde edilmiştir. Analiz sonucu ailelerin gelirleri arttıkça lüks mallara daha çok pay ayırdıkları tespit edilmiştir. Uygulamalı olarak Engel Kanunu'nun geçerliliği test edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Engel Kanunu, Gelir, Gelir Esnekliği, Tüketim Harcaması

An Engel Curve Analysis in the Urban Area of Tokat Province

Abstract

Engel Law examines the relationship between income and consumption. This study aimed to analyse the expenditures on different product groups by families belonging to different income groups in the urban area of Tokat. The data used in the study were obtained from the families through face-to-face interviews by the researchers. Several tests were performed in order to find the most appropriate functional form for each expenditure group. As result of the regression analyses, expenditure group income elasticity was obtained. At the end of the analysis, it was determined that as the income of the families increased, the families allocated more shares for luxury goods. Moreover, the validity of Engel Law was tested practically.

Key Words: Engel Law, Income, Income Elasticity, Consumption Expenditure

¹Bu çalışma; Doç. Dr. Rüştü Yayar'ın danışmanlığında, Mustafa Necati Çoban tarafından yazılan "Engel Eğrileri Tokat İli Örneği İncelemesi" isimli Yüksek Lisans Tezinden türetilmiştir. Yüksek Lisans Tezi kabul tarihi: 23.08.2013 Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

1. Giriş

Tüketim, azami düzeyde sosyolojik ve iktisadi unsurlar içermesinden ötürü ilgili alanlarda farklı çalışmalara konu olmuş bir kavramdır. Tüketici hangi maldan ne kadar satın alacağına karar veren ekonomik birim olmakla beraber satın alma kararını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır.

Üretilen mal ve hizmetlerin bireylerin istek ve gereksinimlerini karşılamaları yönünde kullanımını ifade eden tüketim kavramı mikro iktisadın temel konularından birisidir. Yine başka bir ifadeyle tüketim, tüketim mallarının satın alınması amacıyla alıcı ve satıcı arasında gelirin kullanılması anlaşmasıdır (Miller, 1991: 243).

Bireyler tüketim eylemini gerçekleştirirken birtakım faktörleri göz önüne alırlar. Bireylerin geliri, yaşam biçimi, beklentileri, alışkanlıkları, vatandaşı oldukları ülkenin ekonomik koşulları, bağlı oldukları ülkenin para veya vergi politikaları tüketim harcamalarını gerçekleştirmeden önce göz önüne aldıkları önemli durumlardan bazıları olarak sıralanabilir. Hanehalklarının tüketim harcamalarını yerine getirirken bağlı oldukları faktörler arasında özellikle gelir önemli bir konumdur.

Bireylerin mal ve hizmet satın alımına ekonomik anlamda güçleri yetmeyebilir. Bireylerin tüketim faaliyeti içerisinde bulunamaması derin bir memnuniyetsizliğe neden olur fakat bu bireyler tüketim döngüsü içerisinde alıcı olmaya devam edebileceklerdir (Bocock, 1997: 82-113).

Engel, hanehalklarının tüketim davranışları ile gelir arasındaki ilişkiyi deneysel düzeyde incelemiş ve iktisat literatüründe Engel Kanunu olarak yerini almıştır. Engel Kanunu, gelir ile tüketim arasındaki ilişkiyi inceleyen ve hanehalklarının gelirleri arttıkça zorunlu mallara yapacakları harcamaların azalarak artacağını ve lüks mallara yapacakları harcamaların artarak artacağını ifade eder.

Engel eğrileri farklı gelir düzeylerinde satın alınan mal miktarlarını göstermekte olup talebin gelir esnekliğini açıklamaktadır. Engel'in yapmış olduğu araştırmaya göre bir ailenin geliri ne kadar düşük olursa gelirin gıdaya ayrılan kısmı o kadar yüksek olacaktır (Nicholson, 1998: 130-131).

Engel Kanunu bağlamında yapılan analizler sonucunda, gelir esneklik değerleri belirli alan kapsamında piyasada yer alan malların hangilerinin zorunlu, hangilerinin lüks mal olduğu tasnifine de gidilebilmektedir. Gelir esneklik değeri birden büyükse o mal lüks mal iken eğer birden küçükse o mal zorunlu mal kategorisi içerisine girmektedir.

Bu çalışmanın birincil hedefi Engel Kanunu'nun Tokat ili geneli kentsel alanda geçerliliğinin araştırılmasıdır. İkincil hedef olarak ise Tokat ili geneli kentsel alanda araştırmaya konu edilmiş mal ve hizmetlerin lüks ve zorunlu mal tasnifinin yapılması belirlenmiştir. Araştırma Tokat il genelinde Engel Kanunu'nun geçerli olup

olmadığını kanıtlama adına ve Tokat il geneli hanehalkının tüketim yapısını ortaya koyma adına önemlidir.

Araştırmayla birlikte tüketicilere yönelik sınai faaliyette bulunan firmalar, araştırma sonuçlarını gözeterek üretim yapacağı, Tokat hanehalkının tüketim yapısını dikkate alarak faaliyetlerini sürdüreceği düşünülmektedir.

2. Literatür Araştırması

Engel Kanunu ile ilgili literatüre bakıldığı zaman yerli ve yabancı birçok araştırmanın olduğu gözlemlenmektedir. Araştırmalar aynı zamanda geçmişten bugüne doğru Engel Kanunu'nun zenginleşmesine neden olmuştur.

İlk olarak uluslararası alandaki ilgili araştırmalara bakıldığında dünyanın çeşitli yerlerinde önemli bilim adamları tarafından ilgili alanda önemli araştırmalar yapıldığı söylenebilir.

Houthakker 1952 yılında İngiltere'de 2200 haneyi kapsayan bir araştırma yapmış ve araştırma sonucunda gıda harcamaları, giyim harcamaları, konut harcamaları ve ulaşım harcamaları esneklik değerleri 1'in altında bulunarak zorunlu mallar olarak nitelendirilmişlerdir.

Stigler 1954 yılında Ogburn'ün 1916 yılında Kolombiya bölgesinden topladığı 2000 haneye ilişkin veriyi bazı kriterlere göre eleyip 200 adede düşürerek ortaya koymuş olduğu makalesinde yer verdiği regresyona dair katsayıları kullanarak gelir esneklik değerlerini elde etmiş, bu gelir esneklik değerlerinden gıda, sağlık, alkollü içecekler ve tütün harcamaları esneklik değerleri birin altında bulunmuş ve zorunlu mallar kategorisi içerisinde yer almıştır. Giyim, mobilya, eğitim ve eğlence harcamalarının esneklik değerleri de birin üzerinde bulunmuş ve lüks mallar kategorisi içerisinde yer almıştır.

1981 yılında Murthy ve Pradesh, 1960-1976 yılları aralığındaki Almanya'da elde edilmiş zaman serisi verilerini kullanmışlardır. Ele alınan yıllardan sonlara doğru gidildiğinde gıda harcamaları payının toplam pay içerisinde azaldığı gözlemlenmiş, buna paralel olarak gıda esneklik değeri birden küçük bulunmuş ve gıda harcamalarının gelir esneklik değerinin 1960'tan 1976'ya doğru gidildikçe arttığı gözlemlenmiştir.

2003 yılında Crawford, Laisney ve Preston tarafından 1991-1992 yıllarına ait Çekoslovakya hanehalkı anket verileri kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından hanehalkı bütçe anket verilerinin fiyat değişimlerini yeterince yansıtamadığı belirlenmiş olup ortalama fiyatların yerine her hanehalkı için birim değerlerin fiyat olarak alınması önerilmiştir.

2007 yılında Shamim ve Ahmad, 2001-2002 yıllarına dair Pakistan harcama anketini kullanarak Engel eğrisi analizi gerçekleştirmiş, analizle beraber fakir, orta ve zengin kesimin tüketim harcamalarındaki değişim ve tüketim harcama alışkanlarındaki benzer ve farklı yönler tespit edilmeye çalışılmıştır. Kullanılan veride kırsal ve kentsel olarak ayrıma gidilmiş, çalışma sonucunda kentsel ve kırsal alanlar için lüks mallar ve zorunlu mallar belirlenmiştir.

Engel Kanunu'nun geçerliliğini tespit etmek amacıyla ulusal çalışmalara bakıldığında farklı yöntemlerle farklı alanlarda elde edilen veriler araştırmacılar tarafından analiz edilmiştir.

1986 yılında Tansel 1978-1979 yıllarına ait Türkiye geneli DİE verilerini kullanarak Türkiye geneli için bir Engel Eğrisi analizi gerçekleştirmiştir. Dokuz adet fonksiyonel kalıp kullanılmış olup kullanılan formlar içerisinde AddiLog ve Working Leser kalıplarının daha geçerli sonuçlar ortaya koyduğu gözlemlenmiştir. Gıda ve harcama esneklik değerleri birin altında, mobilya ve sağlık harcamaları birim esnek ve lokanta harcamaları, kişisel harcamalar, ulaşım harcamaları, kültür harcamaları, giyim harcamaları, hizmet harcamaları ve diğer harcamaların esneklik değerleri ise birin üzerinde bulunmuştur.

1991 yılında Kasnakoğlu, 1987 Türkiye Hanehalkı Gelir ve Tüketim Harcamaları anketinden elde edilen verileri kullanarak doğrusal, yarı logaritmik ve çift logaritmik fonksiyonel formlar için denemiştir. Ankara ve Erzurum illerine ait harcama ve hanehalkı büyüklük esneklik değerlerine ulaşılmış, çalışmada sigara dışında yer alan harcama gruplarının gelir esneklikleri harcama esnekliklerinden düşük çıkmıştır.

Özmucur 1991 yılında ana kütlenin Türkiye geneli olduğu araştırmasında 1987 Türkiye Hanehalkı Gelir ve Tüketim Harcamaları anketinden elde edilen verileri kullanmıştır. Analiz sonucunda gıda harcamaları, konut harcamaları, ev eşyası harcamaları ve sağlık harcamaları esneklik değerleri birin altında çıkmış ve bu harcama grupları içerisinde yer alan mal grupları zorunlu mal kategorisine girmiştir.

1994 yılında Nişancı, 1994 yılına ait Türkiye verilerini kullanarak hanehalkı harcamalarının engel eğrisi analizini yapmış ve araştırma neticesinde gıda harcamaları ve konut harcamaları esneklik değerleri birin altında çıkmış ve bu harcama grupları içerisinde yer alan mal grupları zorunlu mal kategorisine girmiştir.

2000 yılında Selim yapmış olduğu Türkiye'de tüketim kalıplarını belirlemeye yönelik yapmış olduğu çalışmada gıda harcamaları, konut harcamaları ve sağlık harcamaları esneklik değerleri birin altında çıkmış ve bu harcama grupları içerisinde yer alan mallar zorunlu mallar statüsü kazanmıştır.

2005 yılında Pehlivanoğlu yüksek lisans tezinde Kocaeli il merkezi ve Kocaeli ilçe merkezlerinde 400 hanehalkı ile anket yoluyla veriler elde etmiştir. Araştırma neticesinde teoriye uygun sonuçlar elde edilmiştir. Gıda harcamaları, konut

harcamaları ve sağlık harcamaları esneklik değerleri birin altında çıkmış ve bu harcama grupları içerisinde yer alan mal grupları zorunlu mal kategorisine girmiştir.

3. Veri Seti ve Yöntem

Çalışmanın bu bölümünde çalışmada kullanılan veri seti tanıtılmaktadır. Çalışmada kullanılan veri setini Eylül 2012-Kasım 2012 döneminde Tokat ili genelinde gerçekleştirilen, hane halklarıyla yüz yüze mülakat şeklinde gerçekleştirilen anketler sonucu elde edilen veriler oluşturmaktadır.

Araştırma 2012 yılında Tokat ilini kentsel alanında ikamet eden hanehalklarını kapsamaktadır. Tokat ili içerisinde yaşayan toplam hanehalkı sayısı 613.990 olmakla beraber Tokat ilinin tamamında yaşayan hanehalkının % 58 i kentsel alanda yaşamaktadır. Kentsel alanda yaşayan 358.494 hanehalkına ana kütle olarak belirlenmiştir. Örneklem büyüklüğü belirlemek için Taro Yamane'nin kriteri dikkate alınmış, bu kritere göre %5 önem seviyesinde ve %5 hata payı ile örnek büyüklüğünün 100.000'den büyük ana kütleler için 398 olma gereği dikkate alınarak örnek büyüklüğü 500 olarak belirlenmiştir.

Çalışma 2012 yılına ilişkin yatay kesit verileridir. Sabit bir zaman diliminde farklı birimlere göre değişimi ifade eden yatay kesit verileri, belirli bir zamanda farklı birimlerin gözlenmesi ile elde edilir (Güriş, Çağlayan ve Güriş, 2011: 6).

Anket bünyesinde yer alan harcama kalemleri Amaca Göre Bireysel Tüketim Sınıflamasına (*Classification of Individual Consumption According to Purpose - COICOP*) göre oluşturulmuş olup 12 adet harcama kalemi içermektedir:

1. Gıda ve alkolsüz içecekler
2. Alkollü içecekler, sigara ve tütün
3. Giyim ve ayakkabı
4. Konut, su, elektrik, gaz ve diğer yakıtlar
5. Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri
6. Sağlık
7. Ulaştırma
8. Haberleşme
9. Eğlence ve kültür
10. Eğitim hizmetleri
11. Lokanta, yemek hizmetleri ve oteller
12. Çeşitli mal ve hizmetler

Tablo 1: Fonksiyonel Formlar

Fonksiyon Adı	Fonksiyon Kalıbı	Esneklik Hesabı
Doğrusal	$Y = a + bX$	$e = b \left(\frac{X}{Y} \right)$
Logaritmik Doğrusal	$\ln Y = a + bX$	$e = bX$
Doğrusal Logaritmik	$Y = a + b \ln X$	$e = b \left(\frac{1}{Y} \right)$
Tam logaritmik	$\ln Y = a + b \ln X$	$e = b$

Anketlerden elde edilen veriler Eviews 7 paket programına girilerek basit doğrusal regresyon analizleri yapılmıştır. Regresyon katsayılarının tahmin edilmesinde en küçük kareler yöntemi kullanılmıştır. Engel eğrilerini tahmin etmek amacıyla Tablo 1’de görülen fonksiyonel formları tek tek sınanmış ve bu fonksiyonel formlar içerisinde en uygun sonuçlar veren doğrusal logaritmik ve tam logaritmik form olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada kullanılan fonksiyonel formlar ve bu fonksiyonlara ilişkin esneklik hesaplamaları Tablo 1’de görülmektedir.

4. Ampirik Bulgular

Bu kısımda ilk olarak COICOP sınıflaması içerisinde yer alan harcama gruplarının harcama esneklik değerleri belirlenmiştir. Harcama esneklik değerlerinin belirlenmesiyle Engel Kanunu’nun teorik olarak geçerliliği araştırılmıştır. Tokat ili kentsel alanda yaşayan ailelerin çeşitli harcama gruplarına ilişkin elde edilen esneklik değerleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Harcama Grupları Esneklik Değerleri

Harcama Grupları	Esneklik Değeri	Kullanılan Form	Fonksiyonel
Gıda ve alkolsüz içecekler	0,32	$\ln Y = a + b \ln X$	
Konut, su, elektrik, gaz ve diğer yakıtlar	0,42		
Sağlık	0,68		
Haberleşme	1,12		
Alkollü içecekler, sigara ve tütün	1,15		
Giyim ve ayakkabı	1,37	$Y = a + b \ln X$	
Çeşitli mal ve hizmetler	1,38		
Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	1,43		
Eğitim hizmetleri	1,71		
Ulaştırma	1,78		
Lokanta, yemek hizmetleri ve oteller	2,00		
Eğlence ve kültür	2,17		

Tablo incelendiğinde; Gıda-alkolsüz içecekler, konut, su, elektrik, gaz-diğer yakıtlar ve sağlık harcama gruplarının esneklik değerleri 1'in altında bulunmuştur. Alkollü içecekler, sigara ve tütün, mobilya, ev aletleri-bakım hizmetleri, ulaştırma, haberleşme, eğlence-kültür, eğitim hizmetleri, giyim ve ayakkabı, lokanta, yemek hizmetleri ve oteller ve çeşitli mal ve hizmetler harcama grubu esneklik değerleri 1'in üzerinde bulunmuştur.

Gıda-alkolsüz içecekler, konut, su, elektrik, gaz-diğer yakıtlar ve sağlık harcama gruplarının esneklik değerlerinin birden küçük çıkması, hanehalklarının gelirlerinde ortaya çıkacak bir birimlik değişme sonucu söz konusu kalemlere yapacakları harcamalardaki artışın minimum düzeyde olacağını göstermekte ve teoriyi doğrulamaktadır.

Tablo 3'te her bir harcama grubuna ilişkin elde edilen en uygun regresyon denklemleri verilmiştir. Tablo incelendiğinde R^2 değerlerinin düşük olduğu gözlemlenmekte, 1'e uzak değerler aldığı görülmektedir. Belirlilik katsayısı 1'e ne kadar yakınsa o kadar modelin uygun olduğu söylenebilir. Ancak yatay kesit verileri için söz konusu katsayı model uygun olduğu halde düşük çıkabilmektedir. Parametre anlamlılığı esas amaç olarak kabul edildiğinden ötürü belirlilik katsayısı dikkate alınmayabilmektedir. Parametre anlamlılığı adına prob değerlerine bakıldığında prob değerlerinin 0,05'ten küçük olduğu gözlemlenmiş ve katsayıların istatistiki olarak %5 anlam düzeyinde anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır.

Hata teriminin varyansının tüm gözlemler için aynı olmadığı ifade eden değişen varyans problemine yatay kesit verilerden oluşan modellerde sıklıkla rastlanmaktadır. Modelde yer alan değişkenlerin katsayıları yatay kesit verileri ile çalışıldığından ötürü birimlere göre değişim gösterebilmektedir. Bunun dışında regresyon modelleri kapsamında da katsayılar sabit kabul edilebildiğinden bu değişim değişen varyansa neden olmaktadır. Değişen varyans probleminin bulunup bulunmadığını gözlemlene adına modellerde White testi sınaması yapılmış, modellerin bir kısmında değişen varyans problemine rastlanmıştır.

Hanehalkları, gelirlerindeki herhangi bir artış sonrası esneklik değerleri 1'in üzerinde yer alan harcama gruplarına daha çok pay ayıracaklardır. Diğer bir deyişle esneklik değerleri yükseldikçe hanehalklarının gelirlerindeki değişime göre harcama duyarlılıkları artmaktadır.

Tablo 3: Harcama Gruplarına Ait Fonksiyonlar

Harcama Türleri	Harcama Gruplarına Ait Fonksiyonlar
	$\ln Y = 3,688 + 0,320 \ln X$
Gıda ve alkolsüz içecekler	$R^2 = 0,187$ Prob = 0,0000 Standart Hata = 0,038 $Y = -283,167 + 51,897 \ln X$
Alkollü içecekler, sigara ve tütün	$R^2 = 0,043$ Prob = 0,0000 Standart Hata = 11,631 $\ln Y = 2,246 + 0,425 \ln X$
Konut, su, elektrik, gaz ve diğer yakıtlar	$R^2 = 0,109$ Prob = 0,0000 Standart Hata = 0,058 $Y = -292,937 + 50,105 \ln X$
Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	$R^2 = 0,066$ Prob = 0,0000 Standart Hata = 8,957 $Y = -51,617 + 12,621 \ln X$
Sağlık	$R^2 = 0,043$ Prob = 0,0000 Standart Hata = 2,839 $Y = -675,311 + 109,747 \ln X$
Ulaştırma	$R^2 = 0,158$ Prob = 0,0000 Standart Hata = 12,111 $Y = -211,979 + 39,251 \ln X$
Haberleşme	$R^2 = 0,144$ Prob = 0,0000 Standart Hata = 4,576 $Y = -226,969 + 35,548 \ln X$
Eğlence ve kültür	$R^2 = 0,152$ Prob = 0,0000 Standart Hata = 4,007 $Y = -616,623 + 101,080 \ln X$
Eğitim hizmetleri	$R^2 = 0,068$ Prob = 0,0000 Standart Hata = 17,804 $Y = -272,546 + 47,245 \ln X$
Giyim ve ayakkabı	$R^2 = 0,170$ Prob = 0,0000 Standart Hata = 4,988 $Y = -355,707 + 56,509 \ln X$
Lokanta, yemek hizmetleri ve oteller	$R^2 = 0,168$ Prob = 0,0000 Standart Hata = 6,006 $Y = -149,862 + 25,879 \ln X$
Çeşitli Mal ve Hizmetler	$R^2 = 0,163$ Prob = 0,0000 Standart Hata = 2,807

Hanehalklarının gelirleri artıkça zorunlu mallara olan harcama payının azalması ve lüks mallara yönelik harcama paylarının artması test edilmek istenmiştir. Araştırmaya katılan hanehalkları gelir durumlarına göre düşük gelir grubu, orta gelir grubu ve yüksek gelir grubu olmak üzere tasnif edilmiş ve bu üç gelir grubunun davranış biçimleri gözlemlenmiştir.

Araştırma konusu kentsel alanda yaşayan aileler aylık toplam gelirleri açısından üç gruba ayrılmıştır. Alt gelir grubu (0 TL - 800 TL), orta gelir grubu (801 TL - 2000 TL) ve yüksek gelir grubudur (2000 TL ve üstü). Tablo 3’de de görüldüğü üzere zorunlu mallar olarak nitelendirilen gıda ve alkolsüz içecekler harcama grubunun payı gelir arttıkça azalmıştır. Teoriye uygun sonuçlar elde edilmiş, gelir yükseldikçe lüks mallara yönelik harcamaların payları artmıştır.

Tablo 4: Tokat İli Farklı Gelir Gruplarının Harcama Türlerinin Dağılımı (%)

Harcama Türleri	Alt Gelir Grubu	Orta Gelir Grubu	Üst Gelir Grubu
Gıda ve alkolsüz içecekler	35	24	23
Alkollü içecekler, sigara ve tütün	6	7	7
Konut, su, elektrik, gaz ve diğer yakıtlar	19	23	19
Mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri	4	6	5
Sağlık	4	3	3
Ulaştırma	7	9	11
Haberleşme	5	6	6
Eğlence ve kültür	1	2	3
Eğitim hizmetleri	8	9	9
Giyim ve ayakkabı	5	5	6
Lokanta, yemek hizmetleri ve oteller	3	3	5
Çeşitli Mal ve Hizmetler	3	3	3
Toplam	100	100	100

5. Sonuç

Tokat ilinde kentsel alan kapsamında yapılan araştırmada Engel Kanunu’nun Tokat ilinde geçerliliği test edilmiştir. En uygun fonksiyonel formlardan yararlanılarak hanehalkı anketlerinden elde edilen verilerin ekonometrik analizi gerçekleştirilmiştir.

Analiz neticesinde harcama esneklik değerleri 1’in üzerinde olan harcama gruplarında yer alan mallar hanehalkları için lüks mal, harcama esneklik değerleri 1’in altında olan harcama grupları içerisinde yer alan mal zorunlu mal niteliği kazanmıştır. Çalışma sonucuna göre, “gıda-alkolsüz içecekler”, “konut-su elektrik-diğer yakıtlar” ve “sağlık harcama” grubunda yer alan mal ve hizmetlerin esneklik

değerleri 1'in altında iken diğer harcama gruplarında yer alan mal ve hizmetlerin ise 1'in üzerinde olduğu belirlenmiştir.

Hanehalklarının gelirleri arttıkça zorunlu mal olarak nitelendirilen mal gruplarına yönelik harcama paylarının azaldığı, lüks mal olarak nitelendirilen mal gruplarına yönelik harcama paylarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma neticesinde teoriye uygun sonuçlar elde edilmiş ve araştırma amacına ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları, literatürde daha önce ve farklı yerleşim yerlerinde yapılmış olan araştırmaları destekleyici niteliktedir.

Kaynaklar

- Bocock, R. (1997). Tüketim(Çev. İrem Kutluk), Dost Kitapevi Yayınları, Ankara.
- Crawford, I.,Laisney, F. ve Preston I. (2003), "Estimation of Household Demand Systems with Theoretically Compatible Engel Curvesand Unit Value Spesifications" Journal of Econometrics, 114 (2003), 221-241.
- Güriş, S. , Çağlayan, E. ve Güriş, B. (2011), EVIEWS ile Temel Ekonometri, İstanbul: Der Yayınları, ISBN: 978-975-353-370-6.
- Houthakker, H.S. (1952), "The Econometrics of Family Budgets", Journal of the Royal Statistical Society, Series A (General), Vol CXV. Part I.
- Kasnakoğlu, Z. (1991), "Regional Consumption Patterns and Income Elasticities in Turkey: 1987", Journal of Economic Corparation Among Islamic Countries, 12, 111-116.
- Miller R. L. R. (1991). "Economics Today The Macro View", 7th ed., New York: Harper Collins Publishers.
- Murty, K.N.ve Pradesh A. (1981), "Analysis of Food Consumption in the Federal Republic of Germany", Empirical Economics, Vol. 6, 75-86.
- Nicholson, W. (1998), Microeconomic Theory: Basic Principles and Extensions (Sevent Edition), The Dryden, America.
- Nişancı, M. (2003), "Hanehalkı Harcamalarının Engel Eğrisi Analizi", 1994 Türkiye Kentsel Kesim Örneği, İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, No:28.
- Özmucur, S. (1991), "Tüketim Kalıpları, 1987", İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi SBE. ISS/EC 91-07, (Araştırma Raporu).
- Pehlivanoglu, F. (2005), "Engel Kanununun Kocaeli Uygulaması", Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Selim, R. (2000), "Türkiye’de Tüketim Harcama Kalıpları: 1994", Halil Aksu’ya Armağan, İTÜ İşletme Fakültesi, 109-121.
- Shamim, F. ve Ahmad, E. (2007), "Understanding Household Consumption Patterns in Pakistan", Journal of Retailing and Consumer Services, Vol. 14, 150-164.
- Stigler, G.J. (1954), "The Early History of Empirical Studies of Consumer Behaviour", The Journal of Political Economy, Vol. LXII, No. 2 (April), 95-113
- Tansel, A. (1986), "An Engel Curve Analysis of Household Expenditure inTurkey 1978-79", METU Studies in Development Economics, 13 (3-4), 239-257.

